

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA
XALQARO BAHOLASH TAJRIBASI:
MUAMMO, YECHIMLAR VA
ISTIQBOLLAR**

XALQARO ILMIIY-AMALIIY ANJUMAN

MATERIALLARI

Buxoro, 2022-yil, 29-mart

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
МАКТАБГАЧА ВА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМДА ХАЛҚАРО
БАҲОЛАШ ТАЖРИБАСИ: МУАММО, ЕЧИМЛАР
ВА ИСТИҚБОЛЛАР

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН

МАТЕРИАЛЛАРИ

2022 йил, 29 март

бир боланинг имконияти ва қабул қилиш даражасига қараб ёндашув, шунингдек, уларнинг индивидуал-психологик хусусиятларидан келиб чиқиш зарур.

Масалан, паст ўзлаштирувчи ўқувчини изоляция, яъни ёлғизлатиб қўйиш унинг руҳиятига салбий таъсир кўрсатиши ўрганилган. Айнан, болага паст назар билан қараш, дарсларга жалб қилмаслик, унинг идрок, тафаккур, хотира, ҳиссий ҳолатларининг бузилишига олиб келганлиги қайд этилган. Лекин барибир ҳар қандай ёлғизлик ва коммуникациянинг етишмаслиги одамда мувозанатсизлик, ҳиссиётга берилувчанлик, ҳадиксираш, хавотирланиш, ўзига ишончсизлик, қайғу, ташвиш ҳисларини келтириб чиқаради.

Шахснинг коммуникацияга бўлган эҳтиёжининг тўла қондирилиши унинг ўқиш ва меҳнат фаолиятига ҳам таъсир кўрсатади. Одамлар, уларнинг борлиги, шу муҳитда ўзаро гаплашиш имкониятининг мавжудлиги далили кўпинча одамни ўқиш ва ишлаш қобилиятини ҳам ошираркан, айниқса, ўқитувчи ва ўқувчининг ҳамкорлиги ёки биргаликда ёнма-ён туриб бажариладиган операцияларда улар ўз олдига турган мақсадга эришиш учун тезроқ ишлашга куч ва қўшимча ирода топади. Тўғри, бу ҳамкорликда самимий муносабат, бир бирини тушуниш ва улар ўртасида ўзаро симпатия ҳисси бўлса, унда ўқувчи ҳам, ўқитувчи ҳам мактабга «байрамга келгандай» келадиган бўлиб қолади. Шунинг учун ҳам америкалик социолог ҳамда психолог Жон Морено ана шу омилнинг унумдорликка бевосита таъсирини ўрганиб, социометрик технологияни, яъни сўровнома асосида бир - бирини ёқтирган ва бир - бирини инкор қилувчиларни аниқлаган ва социометрия методикасига асос солган эди.

Шундай қилиб, ўқитувчининг коммуникатив компетентлиги таълим- тарбия жараёнидаги ўзаро ҳамкорлик улар фаолиятларининг ички психологик механизмини ташкил этади. Қолаверса, ҳозирги янги таълим тизимига бўлган муносабатлар шароитида турли ноанъанавий дарс машғулотларини ташкил этиш яқка тартибда эмас, балки коллегиал (биргаликда) фаолиятни амалга оширишга бўлган эҳтиёжни юзага келтирмоқда. Бу эса ўқувчиларни ҳар томонлама ривожланишига ижобий таъсир кўрсатиб, уларнинг муомала маданияти ва мулоқат техникаси, таълим ва тарбия олиш унумдорлиги ҳамда самарадорлигининг муҳим омили бўлиб хизмат қилмоқда.

Асосий адабиётлар

1. Мирзиёв Ш.М. Қонун устиворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови.
2. Ғозиев Э.Ғ. Онтогенез психологияси. Т. Ўқитувчи. 2010.
3. Давлетшин М.Г., Дўстмухамедова Ш., Мавлонов М. Ёш ва педагогик психология. Ўқув кўлланма. Тошкент, 2007.
4. Нишанова З.Т., Камилова Н.Ғ., Абдуллаева Д.У., Холназарова М.Х. Ривожланиш психологияси. Педагогик психология. Дарслик. -Т.: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти. 2018.4. Дўстмухамедова Ш, Нишанова З.Т. в.б. Ёш ва педагогик психология.- Т.ТДПУ.2013.
5. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. М.,Наука, 1989-С .82.

TEKNOLOGIYA FANIGA OID KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI

М.М.Тilavova, BuxDU dotsenti
N. B. Hojiyeva, BuxDUPI magistri

Maqolada texnologiya faniga oid ko'nikmalarni shakllantirishning usul va vositalari, o'qituvchining ta'lim jarayoniga pedagogik yangiliklarni (innovatsiyalarni) ishlab chiqish va joriy etishga tayyorlash haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar va tushunchalar: *o'qituvchi, dars, tenologiya, pedagogika, innovatsiya, faoliyat, tayyorlash, dastur, milliy, o'quv.*

В статье речь идет об организации уроков технологии на основе республиканской учебной программы, подготовке учителей к разработке и внедрению педагогических инноваций в образовательный процесс.

Ключевые слова: *учитель, урок, технология, педагогика, инновация, деятельность, обучение, программа, национальное, обучение.*

The article deals with the organization of technology lessons on the basis of the republican curriculum, the preparation of teachers for the development and implementation of pedagogical innovations in the educational process.

Key words: teacher, lesson, technology, pedagogy, innovation, activity, education, program, national education.

Ilmiy-texnik tafakkurning borgan sari o'sishi va yoshlarning fan-texnikaning jo'shqin rivojlanishida faol ishtirok etishlari faqat ta'lim mazmunini emas, balki o'qitish jarayonining usul va shaklini to'g'ri tashkil etilishini, o'qishga qiziqishni, ijodiy qobiliyatni, egallangan bilimlarni amalda ijodiy qo'llay bilishni rivojlantirish maqsadlarida yanada takomillashtirishni ham talab qiladi. "Bu esa maktab zimmasiga yoshlarda ijodga ehtiyoj uyg'otish, ijodiy qobiliyatlar, har qanday faoliyatga ijodiy yondashish asoslarini tarkib toptirish, ijodiy masalalarni mustaqil hal etishga o'rgatish vazifasini yuklaydi".

Boshlang'ich sinflarda texnologiya fanini amalga oshirib borishda boshqa predmetlarni o'rgatishda bo'lganidek, o'qitishning xilma-xil metodlari qo'llanilib, o'qitishning xilma-xil metodlari qo'llanilib, o'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan qiziquvchanligini va ziyakligini oshirib boradi. Ma'lum mavzu doirasidagi bilimlarini amalga qo'llay olish usullarini o'rgatadi. O'qitish metodi qisqa vaqt mobaynida o'quvchilarga ko'proq bilim berishni o'ziga maqsad qilib oladi.

O'qitish metodlari bilimlarning shunday darajada egallanishiga xizmat qiishi kerakki, unda o'quvchilar o'qituvchining berayotgan ko'rsatmalari asosida o'zlarining ijodkorliklari, fantaziyalarini ishlata olish, olingan bilimlarini shu ko'rsatmalar asosida amalda ochib bera olishi kerak. Albattaki, har bir metodni o'z o'rnida qo'llash kerak, oddiy chizma chizishni butun sinfga barobar o'rgatishda frontal, amaliy ish bajarishda yakka shakldan foydalaniladi.

Bitta darsning o'zida o'qitishning turli usullari qo'llanishi mumkin. O'qituvchining intilishi, xatti-harakati darsda o'quvchilarning diqqat-e'tiborlari susaymasligiga, fikrlarining jamlangan bo'lishiga, ularning charchamasliklari va zerikmasliklariga yo'llangan bo'lishi kerak.

Og'zaki bayon qilish metodi ikki formada mavjud bo'lishi mumkin:

1. Monologik bayon qilish, bunda faqat o'qituvchi gapiradi, o'quvchilar esa uning nutqini idrok etib, anglab oladilar. Qo'l mehnati darslarida tushuntirish va hikoya qilish, instruktaj ko'rinishida bo'ladi. 2. Dialogik bayon bo'lib bu o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro suhbatidir.

Hikoya qilish – bu programma materialini jonli va obrazli bayon qilishdir. Bu holda yangi bilimni o'qituvchining o'zi beradi. Ba'zan suhbat davomida o'quvchilar tushuntirilayotgan narsalarni qanchalik o'zlashtirayotganliklarini aniqlash maqsadida ularga savollar bilan murojaat etish maqsadga muvofiqdir. Hikoya agarda bajarilgan ishlar, natural namunalar, rasmlar, fotosuratlar va shu kabilarni ko'rsatib qilinsa, anchagina tushunarliroq bo'ladi. Bu o'rinda tushuntirayotganingda – ko'rsat, ko'rsat va tushuntir degan qoida bajariladi. Yangi materialni bayon qilishda o'quvchilarning bir xil emasligini nazarda tutish lozim.

O'qituvchi hikoyasi quyidagi talablarga javob berishi kerak:

U mazmuniga ko'ra – programmada nazarda tutilgan barcha o'quv materialini aniq va to'liq qamrab olishi kerak;

Bayon etilish shakliga ko'ra – aniq, tushunarli, mantiqiy, iboralari sodda bo'lishi zarur;

Material qiziqarli va o'quvchilarning fikrini aktivlashtiradigan, diqqatini yangilikning asosiy elementlariga jalb qiladigan bo'lishi lozim;

Hikoyada o'qituvchi o'quvchilarbop fakt va tushunchalarga asoslanishi lozim. Nutq sodda va aniq bo'lmasa o'quvchilarning hikoyaga, keyinchalik predmetga bo'lgan qiziqishi so'nishi mumkin. O'qituvchi hikoyasida o'quvchilarning nutqini yangi so'zlar bilan boyituvchi atamalar bo'lishi, ularning ma'nosini shu vaqtning o'zida tushuntirmog'i shart;

Hikoya qilinayotgan materialni saralash maxsus reja asosida amalga oshiriladi. O'qituvchi har bir darsda uning maqsadini aniq belgilab oladi, asosiy tushunchalarga alohida urg'u berib, hikoyani qisqa va o'quvchilarda his-hayajon, mavzuga qiziqishini uyg'otib borishi lozim, o'qituvchida albatta aktyorlik qobiliyati bo'lishi, hikoyani obrazga kirib, o'quvchilar e'tiborini jalb qila olish malakasi mukammal bo'lishi kerak.

Instruktaj – texnologiya fanining samarali metodlaridan biridir. Instruktajning maqsadi o'quvchilarning amaliy faoliyatlarini uyushtirish va yo'naltirish orqali ularning amaliy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishlarini hamda ularda mehnatga ongli ijodiy yondashishni tarbiyalashni ta'minlashdir. Instruktaj olgan o'quvchiga ishning maqsadi va usullari ravshan bo'lishi kerak. Instruktajning vazifasi o'quvchilarga texnologik jarayonni ongli va to'g'ri rejalashtirishni o'rgatishdan iboratdir.

Instruktaj olgan o'quvchilar: ishni ratsional usullarda va to'g'ri izchillikda bajara bilishlari, mehnatni tashkil etishning belgilangan formalari va xavfsizlik texnikasi qoidalarini amalga oshirishlari,

yo'l qo'yilgan xatolarni ish jarayonida tuzatishlari va ularning paydo bo'lish sabablarini bartaraf eta birlashlari kerak.

Og'zaki instruktaj suhbat yoki hikoya qilish metodi orqali berilishi mumkin. Suhbat va hikoya qilish jarayonida ham predmetlar yoki ish usullari namoyish etilishi mumkin. Grafik ishlar texnik mehnatni o'rgatishda muhim o'rinni egallaydi. Biror narsaning chizmasini chizishga butun bir dars, ba'zan ikki dars bag'ishlanadi. Shuning uchun texnik texnologiya darslarida chizmani chizishga kirishishdan oldin, chizmachilikda o'quvchilarni programma asosida chizmalarni bajarish uchun zarur bo'lgan elementlari bilan tanishtirish lozim.

Chizmani tayyorlashga kirishishdan oldin masshtabning qanday belgilanishini chizg'ichlar yordamida amalga oshirish zarur. Chizmalar daftarda emas, balki chizmachilikka mo'ljallangan albomda bajariladi. Chizmaning butun texnik texnologiya fani darslarida bitta albomda bajarilgani qulay, maqsadga muvofiqdir. O'quvchilarning chizmalarini muntazam tekshirish va baholab borish kerak. Chizmalarni qoralama qog'ozlarga chizish tavsiya etilmaydi. Chizmani bevosita albomga toza qilib chizishga odatlantirish kerak. O'qituvchi o'quvchilardan chizma va yozuvlarni aniq, ravshan va tartibli bajarishlarini talab qilishi lozim. Chizmani aniq bajarmay turib, o'quvchilarga chizmani materialga to'g'ri ko'chirishga, chizmani o'qishga o'rgatib bo'lmaydi; qo'l mehnati darslarining asosiy vazifasi esa ana shundan iboratdir.

O'qituvchi ish sifatini o'quvchilarning albomlarni qanday tutganligi bilan baholashi mumkin. Kuzatishlar o'quvchilarni predmetga diqqat bilan qarashga, uning xarakterli xususiyatlarini sezishga odatlantiradi. O'quvchilarga bilimlarni hayotdan olishni ham o'rgatish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Sanoqulov X.R,Xodieva D.P.Satbaeva "Mehnat va uni o'qitish metodikasi" Darslik .T.;TDPU.2015-yil.

2. Mavlonova R.A, Sanoqulov X.R, Xodiyeva D.P "Mehnat va uni o'qitish metodikasi" O'quv qo'llanma. 2007yil TDPU.

3.Matlab Tilavova "Texnologiya va uni o'qitish metodikasi". Toshkent "Muharrir nashriyoti". 2019

TEKNOLOGIYA DARSLARIDA XORIJ TA'LIM TIZIMIDAN FOYDALANISH

M.M.Tilavova, BuxDU dotsenti

M. Alimova, BuxDU magistri

Maqolada texnologiya darslarida xorijiy ta'lim tizimi; Janubiy Koreya ta'lim tizimi haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, dars, texnologiya, pedagogika, innovatsiya, faoliyat, tayyorlash, dastur, milliy, o'quv.

В статье рассматривается зарубежная система образования в технологических классах; Был разговор о южнокорейской системе образования.

Ключевые слова: учитель, урок, технология, педагогика, инновация, деятельность, обучение, программа, национальное, обучение.

The article discusses the system of foreign education in technology classes; There was talk of the South Korean education system.

Key words: teacher, lesson, technology, pedagogy, innovation, activity, education, program, national education.

Islohotlarimizdan ko'zlangan maqsad va Prezidentimiz siyosatining bosh omillaridan biri teran fikrlovchi, o'z mustaqil dunyoqarashiga ega bo'lgan iqtidorli yoshlarni qo'llab quvvatlash va tarbiyalashdir. SHuning uchun zamonaviy talablar asosida ta'lim mazmunini boyitish, rivojlangan Evropa davlatlari (Germaniya, Angliya, Fransiya, Kanada), Osiyo mamlakatlari (Yaponiya, Janubiy Koreya) va Amerika Qo'shma SHatlari kabi davlatlarning o'quv, o'quv - uslubiy, ilmiy - tadqiqot jarayonlari, modulli ta'lim tizimi mohiyati, Evropa yagona ta'lim muhiti (Bolonya jarayoni), modulli - kredit tizimi mohiyati, ESTS kreditlari, uning asosiy tamoyillari va xususiyatlari haqidagi pedagogik kadrlarining kasbiy kompetentlilik darajasini raqobatbardosh ta'lim tizimi doirasida shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi

Psixologik adabiyotlar tahlilidan bilamizki, 7 yoshgacha inson bilimlarni 70% ni, qolgan 30% ni butun qolgan umri davomida o'zlashtirar ekan. Mazkur teoriyaga yapon xalqi jiddiy e'tibor qaratgan

G.E.Saidova, A.Sh.Qoryog'diyeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARNI MANTIQUIY MASALALAR YECHISHDA VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIVIALASH.....	208
O.R.Ortiqov. MA'NAVIIY-MA'RIFIY ISHLAR JARAYONIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISHNING TARIXIY ILDIZLARI.....	209
G.E.Saidova, S.F.Sanoqulova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYATI.....	214
Z. Sh. Nurmatov, TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISINING INNOVATSION FAOLIYATI MODELINI RIVOJLANTIRISH.....	215
J. X. Xayitov. AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI YOSH TALABALARNING IJODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH.....	216
Adizova Nodira. TOPONIMLARNING LISONIY-ETIMOLOGIK TASNIFI.....	218
D.N.Xayrullayeva. 1-SINF "ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI" DARSLARIDA ETNOPELAGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI.....	219
A.Sh. Husenova. BOSHLANG'ICH TA'LIMNI INTEGRATSIYALASHNING METODIK IMKONIYATLARI.....	221
U.Tog'ayeva. LOYIHAVIY TA'LIMDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	223
C.A.Kodirova . BOŞLANĜIÇ SINFĽARDA MASAL JANRINI ŐRGANIŞDA "ZARBUĽMASAL" NING ŐRNI VA AĽAMIYATI.....	225
Ядгарова Гульбахор. ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ ЖАРАЁНИДА ŐҚИТУВЧИ КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТИГИНИНГ АĽAMIYATI.....	226
M.M.Tilavova, N. B. Hojiyeva. TEXNOLOGIYA FANIGA OID KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI.....	228
M.M.Tilavova, M. Alimova. TEXNOLOGIYA DARSLARIDA XORIJ TA'LIM TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	230
C.И.Холматова. БОШЛАНĜIÇ SINFĽARDA ТАЯНЧ КОМПЕТЕНЦИЈАЛРНИ ШАКЛЛАНТИРИŞДА КИТОБХОНЛИК МАДАНИЯТИНИНГ АĽAMIYATI.....	232
K. S. Temirova. SAVOD O'RGATISH DAVRIDA O'QUVCHILARDA NUTQUIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI.....	233
S.Muhiddinova. BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA SALOMATLIK MUHTINI YARATISH.....	235
A. Hamroyev, M. Ne'matova. BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATINI TASHKIL ETISH METODIKASI.....	238
N.B.Adizova, N.B. Rajabova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI BADIY ADABIYOTNI NIKOYA QILIB BERISHGA O'RGATISHDA MAXSUS USULLARDAN FOYDALANISH.....	240
Yulduz PO'LOTOVA, Shahnaz HAMROQULOVA. O'ZBEK ALIFBE DARSLIKLARINING YARATILISHIGA ASOS BO'LGAN PEDAGOGIK OMILLAR.....	242
N.X.Aslanova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI BADIY VA MA'LUMOTLI MATNLAR USTIDA ISHLASHGA O'RGATISHDA INNOVATSION USULLARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.....	244
Y. U. Nurova. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MASHG'ULOTLAR DAVOMIDA OG'ZAKI NUTQINI O'STIRISH TEXNALOGIYASI.....	247
M. X. Эшонкулова. ОСНОВЫ КОНСТРУКТИВНОГО ВОСПИТАНИЯ В НАЧАЛЬНОГО И ДОШКОЛЬНЫХ ГРУППАХ.....	249
Y. Po'lotova, Sayyora Karimova. BOSHLANG'ICH SINIFDA ONA TILI DARSLARINI INTEGRATSIYALASH IMKONIYATLARI.....	252
Y. Po'lotova. BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI VA O'QISH DARSLARIDA AXBOROT-RESURSLARNING INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH-METODIK MUAMMO SIFATIDA.....	253
Zarina Homitova, M. Ro'ziyeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QISH DARSLARIDA ILG'OR PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH.....	257
X.M.To'rayeva. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI FAOLLASHTIRISHDA EVRISTIK METODLARNING IMKONIYATLARI.....	259
Umedjonova Lobar, M. Ro'ziyeva. BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA TA'LIMIY O'YINLARDAN FOYDALANISH.....	260
Ашурова Мархабо. АЛЛОМАЛАР АСАРЛАРИДА МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ТАРБИЯ МАСАЛАЛАРИНИНГ ЁРИТИЛИШИ.....	261